

Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni koosoleku protokoll nr 7

Koosolek toimus 17. septembril 2026 kell 10.00 – 11.05.

Võtsid osa: komisjoni liikmed Heiki Sibul, Kaarel Tarand, Airi Mikli, Tarmo Piirmann, Jevgeni Krištafovits, Eduard Odinets, Jüri Kaver, Indrek Tarand ning komisjoni teenistujad Katrin Laaniste ja Helena Stepanov.

Puudus: Jaan Toots

Juhatas: Heiki Sibul

Protokollis: Helena Stepanov

Päevakord:

1. Kivisalu ettekirjutuse nr 144 täitmine (KOV 2025 valimisaruande esitamine)
2. Hendrik Johannes Terrase osalusega video
3. Märt Põderi pöördumine
4. Kalmer Kiidma avaldus
5. Aleksei Jašini pöördumine – Gerry Konnovi (Isamaa) reklaam
6. Hardi Schmidti pöördumine
7. Imre Termoneni tagasiside komisjoni vastusele
8. Hankekomisjoni moodustamine/kinnitamine ja hankeplaani muudatuse kinnitamine
9. Kai Rimmeli päring.

1. Kivisalu ettekirjutuse nr 144 täitmine (KOV 2025 valimisaruande esitamine)

Septembri alguses jõustus kohtuotsus, mille kohaselt peab 2025. aasta valimiskampaania aruande esitamata jätnud üksikkandidaat täitma Erakondade Järelevalve Komisjoni (ERJK) ettekirjutuse. Hoolimata kohtulahendi jõustumisest ei ole kandidaat ettekirjutust seni täitnud ega nõutud aruannet esitanud. Vaidlus sai alguse käesoleva aasta jaanuaris, kui ERJK tegi üksikkandidaadile ettekirjutuse valimiskampaania aruande esitamiseks. Kandidaat vaidlustas ettekirjutuse, väites suhtluses komisjoniga, et erakondade järelevalvele keskendunud ERJK-l puudub pädevus nõuda sellist aruandlust üksikkandidaadilt. Kohtus apelleeris kandidaat lisaks sellele, et aruandlust on võimalik esitada üksnes e-infosüsteemi vahendusel ning alternatiivsed esitamiskiisid puuduvad. Kohus kandidaadi argumentidega ei nõustunud ning asus seisukohale, et aruande esitamine infosüsteemi kaudu ei ole ülemäära koormav ning ettekirjutus tuleb täita. Kohtuotsuse jõustumise järel tehtud kontrolli kohaselt ei ole kandidaat aruannet endiselt esitanud. K. Laaniste selgitas võimalikke edasisi samme ja sunniraha rakendamise aluseid.

Otsus:

saata üksikkandidaadile esmalt kiri meeldetuletusega ettekirjutuse täitmiseks.

2. Hendrik Johannes Terrase osalusega video

Tegemist on videoga sotsiaalmeedia kanalis Instagram, milles Terras koos abikaasaga räägib enda korterimüügi kogemusest ja kiidab Arco Vara kinnisvaramaakleri tööd.

Komisjon arutas antud teemal. Enamik komisjoni liikmeid leidis, et puudub igasugune teave või vihje selle kohta, et kinnisvarafirma või maakler oleks rahastanud Terrase poliitilist tegevust või et teenust oleks saadud turuhinnast soodsamalt (võimaliku keelatud hüvena). Videos ei viidatud poliitilisele tegevusele ega erakonnale (puudusid sümbolika, plakatid või poliitilised sõnumid). Erinevalt näiteks Võrklaeva juhtumist ei esinenud Terras seal oma ametipositsioonis ega kasutanud ministri portfelli profiidi lõikamiseks. Komisjon hindas video tavapäraseks eraisiku rahulolu väljenduseks, mis ei kuulu komisjoni järelevalvepädevusse. Mitmed liikmed rõhutasid, et iga sotsiaalmeedia- või suunamudija video peale ei ole mõistlik ega võimalik menetlust alustada.

Komisjon hääletas lisaselgituste küsimise ja menetluse alustamise osas.

Otsus:

Menetlust mitte algatada – poolt 7, vastu 1 (J. Krištafovits)

3. Märt Põderi pöördumine

Pöördumises palutakse Erakondade Järelevalve Komisjonil (ERJK) selgitada, kas presidendivalimiste kampaania ja selle rahastamine kuuluvad komisjoni järelevalve alla. Seoses ametisoleva õiguskantsleri Ülle Madise võimaliku kandidatuuriga tõstatatakse huvide konflikti küsimus ning viidatakse ERJK üldisele seadusjärgsele kohustusele kontrollida üksikkandidaatide tegevuse läbipaistvust. Autor küsib komisjonilt, kuidas tagatakse kampaaniate sõltumatu kontroll ja hoitakse ära varjatud rahastamine juhul, kui ERJK järelevalvet ei teosta.

Komisjon arutas antud küsimust. Erakonnaseadus ei näe komisjonile ette pädevust teostada järelevalvet presidendivalimiste kandidaatide isikute valimiskampaania kulude ega rahastuse üle. Kuna komisjonil puudub seadusest tulenev alus ja ta ei saa sellise järelevalve tegemise õigust endale ise võtta, ei kuulu pöördumises soovitud järelevalve ERJK poolt teostamisele. Juriidilises mõttes puudub seaduses "presidendikandidaadi valimiskampaania" mõiste. Presidendikandidaate ei esita erakonnad kui organisatsioonid, vaid Riigikogu liikmed loetud päevad enne valimisi, teises ja kolmandas voorus samal päeval. Tavapärase järelevalve käigus saab ERJK kontrollida erakondade rutiinseid aruandeid – kui erakonnad on oma aruannetesse märkinud kulusid kandidaadi toetamiseks, saab komisjon neid kontrollida. Kehtiv õigus ega ERJK e-infosüsteem ei kohusta ega võimalda presidendikandidaadil iseseisvat kuluaruannet esitada. Kandidaat saab soovi korral oma kulusid avalikkusele tutvustada vabatahtlikult meedia või muude kanalite kaudu. Komisjon ei pea vajalikuks teha seadusandjale ettepanekut seaduse muutmiseks ega komisjoni pädevuse laiendamiseks.

Otsus:

vastata pöördumisele.

4. Kalmer Kiidma avaldus

Avaldaja on andnud teada, et Tõrva vallas anti Ooperipäevade 2026 korraldamiseks Tõrva keskväljak, mis on valla vara, tasuta kasutamiseks Maido Ruusmanniga (Reformierakond) seotud äriühingutele. Kas tegemist võib olla keelatud annetusega.

Komisjon arutas antud teemal. Komisjon leidis üksmeelselt, et avalduses kirjeldatu ei kuulu ERJK pädevusse. Järelevalve vallavara kasutamise seaduspärasuse ja seotud isikutega tehingute üle on Tõrva vallavolikogu revisjonikomisjoni ja valla audiitori ülesanne. Asjaolu, et osapoolteks on poliitikud või poliitikutega seotud äriühingud, ei muuda kohaliku omavalitsuse vara kasutamist ERJK poolt järelevalvatavaks teemaks.

Otsus:

mitte alustada menetlust ja vastata avaldusele.

5. Aleksei Jašini pöördumine – Gerry Konnovi (Isamaa) reklaam

Pöördumises paluti uurida, kes maksis kinni Gerry Konnovi (Isamaa) poliitilise reklaami Nõmmel. Ajakirjanduses on juba kajastatud, et linnaosavanem Konnov maksis reklaami ise kinni. Kuna tegu on ilmselgelt poliitilise reklaamiga, siis rikutud on vähemalt poliitreklaami läbipaistvuse nõudeid – puudub info kes on reklaami tellija.

Komisjon arutas antud teemal. Kuigi meedias ilmus info, et linnaosavanem tasus reklaami eest isiklikest vahenditest, tõstatati küsimus, kas meediaväitest piisab või peaks komisjon küsima ametlikku maksekorralduse koopiati. Samuti arutati, kas teenuse eest maksti turuhinda ning kas avalikkuse suure huvi tõttu on vajalik faktid üle kontrollida. Arutati, kas linnaosa värvilahenduse, disaini ja ametinimetuse kasutamine isiklikus poliitreklaamis võiks kujutada endast kohaliku omavalitsuse hüve või kaubamärgi tasuta kasutamist. Värvide kasutamine ja ameti nimetamine on pigem eetikaküsimus või omavalitsuse sisekorra teema. Kuna osadel komisjoni liikmetel säilis kahtlus turuhinna ja tasumise asjaolude osas ning avalikkuse huvi teema vastu oli väga suur, tehti ettepanek esitada isikule päring selgituste ja maksekorralduse saamiseks.

Hääletamisele pandud otsuse "küsida linnaosavanemalt täiendavat informatsiooni ja tasumist tõendavaid dokumente" jagunesid hääled võrdselt – poolt 4 (H. Sibul, J. Krištšovits, K. Tarand, I. Tarand), vastu 4 liiget (J. Kaver, A. Mikli, E. Odinets, T. Piirman). Komisjoni töökorra sätete kohaselt hääle võrdse jagunemise korral ei ole ettepanek saanud otsuse vastuvõtmiseks vajalikku häälteenamust. Seetõttu jäi otsus vastu võtmata.

6. Hardi Schmidt pöördumine

Pöördumises palutakse kontrollida Rae ja Jõelähtme valla planeeringuotsuste, Sten Tiku äriavalduste ning tehnoloogiaettevõtjate poliitiliste annetuste vahelisi seoseid. Eesmärk on selgitada välja, kas kohaliku võimu otsuste ja annetuste vahel võib esineda keelatud annetuse, mõjuvõimuga kauplemise või korruptsiooni tunnuseid.

Komisjon arutas antud teemal. Detailplaneeringute menetlemise ja kohaliku omavalitsuse tegevuse üle järelevalve tegemine ei kuulu ERJK pädevusse. Kuigi planeeringute ja annetuste ajaline kattuvus võib teoreetiliselt viidata korruptsiooniriskile, oleks kokkuleppeline mõjuvõimuga kauplemine kuritegu. Selliste asjaolude uurimine kuulub Politsei- ja Piirivalveameti (PPA), mitte ERJK pädevusse. Esitatud kirjas selliseid otsuseid kokkuleppeid ega tõendeid ei ilmnenu. Kuna pöörduja saatis sama kirja samaaegselt nii ERJK-le kui ka otse PPA-le, puudub ERJK-l vajadus kirja ise politseile edasi suunata. Valla asjaajamise ja detailplaneeringute korrektsuse üle peaks ennekoike järelevalvet teostama valla volikogu revisjonikomisjon.

Otsus:

mitte alustada menetlust ja vastata pöördumisele.

7. Imre Termoneni tagasiside komisjoni vastusele

Tegemist on jätkukirjaga. Komisjon on antud teemat arutanud mitmel eelneval koosolekul ja pöördujale vastanud.

Otsus:

võtta esitatud tagasiside teadmiseks.

8. Hankekomisjoni moodustamine/kinnitamine ja hankeplaani muudatuse kinnitamine

Komisjoni kinnitatud hankekorra alusel on määratud riigihanke eest vastutav isik ning hankelepingu täitmise eest vastutav isik ja hanke eeldatav maksumus. Hankekorra alusel on võimalik moodustada hankekomisjon. Ettepanek on kaasata komisjoni koosseisu Riigikogu Kantselei infosüsteemide valdkonna kaks töötajat, kes olid komisjonis ka eelmisel korral. ERJK on eraldi registrikoodiga hankija, komisjoni asjaajamist korraldab Riigikogu Kantselei. Seega oleks täiesti põhjendatud, et sellesse hankesse on kaasatud ka Riigikogu Kantselei töötajad, kes valdavad hankeobjekti valdkonda. Hanke ettevalmistamise käigus on selgunud, et hankeplaanis algselt prognoositud eeldatav maksumus on ülemääraselt suur ja seda võiks vähendada, et pakkujatel ei tekiks ebaõiget arusaama hanke mahu suurusjärgust.

Otsus:

1. Moodustada hankekomisjon järgmises koosseisus:
 - 1.1 Katrin Laaniste – komisjoni esimees
 - 1.2 Zoja Masso – komisjoni liige
 - 1.3 Karl-Morten Koppel – komisjoni liige
 - 1.4 Marmo Luik – komisjoni liige
2. Komisjoni ametnikud teevad ülevaate praeguse raamlepingu tegelikest kuludest nii hooldusele kui arendusele järgmiseks komisjoni koosolekuks.

9. Kai Rimmeli päring.

Jõelähtme vallavolikogu liige esitas Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjonile pöördumise, milles palub anda õigusliku hinnangu Reformierakonnaga seotud kohalike omavalitsusjuhtide tegevusele enne 2025. aasta kohalikke valimisi.

Pöördumises viidatakse MTÜ Loo kaudu saadud ligi 4000 euro suurusele toetusele Loo õunaiaia rajamiseks ning selle projekti avalikule kajastamisele vahetult enne valimisi, milles nähakse võimalikku varjatud valimisreklaami ja huvide konflikti. Samuti tuuakse välja vallavanema poolt enne valimisi kaupluse ees toimunud kommide jagamine ning sellega kaasnev võimalik avaliku ressursi kasutus. Kuna kohalikud võimukandjad on hoidunud esitatud arupärimistele sisuliste vastuste andmisest, palutakse komisjonil kontrollida nimetatud tegevuste vastavust erakondade rahastamise ja valimisreklaami nõuetele.

Komisjon arutas antud teemal ja leidis konsensuslikult, et Jõelähtme valla ja MTÜ Loo vahelised toetuslepingud, valla võimalik liikmelisus MTÜ-s või omavalitsusjuhtide võimalikud toimingupiirangu rikkumised nagu ka töötaja kasutuse kontrollimine ei kuulu Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni pädevusse.

Otsus:

mitte alustada menetlust ja vastata päringule.

(allkirjastatud digitaalselt)

Heiki Sibul

koosoleku juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Helena Stepanov

protokollija